

Uredništvo in uredništvo
prosveta
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

Chicago, Ill., ponedeljek, 18. oktobra (October 18), 1926.

Subscription
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 244

Advertisement for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1925.

Denarna mošnja pri- čakuje volilno zmago

Zmago Vara napoveduje kot do-
znano stvar. — Z njim vred
pa zmaga tudi republikanski
kandidat za guvernerja, ki je
prohibicionist.

Philadelphia, Pa. — Denarna
mošnja se prav zanesljivo na-
črtuje iz ljudske volje, ko trdi, da
boda izvoljena v Pensilvaniji
John D. Fisher pa za guvernerja
države. Obenem je pa to
dokaz, da nima prohibicija
prav ničesar opraviti z volitva-
mi, kajti poraženi so oni kan-
didati, pa naj bodo suhači ali
mokrač, proti kateri nastopi va-
lika denarna mošnja, oni pa
zmagajo, ne glede na to če so
proti prohibiciji ali zanjo, ki jih
velika denarna mošnja podpi-
ra.

Dnevnik poročajo, da gre po
Pensilvaniji samo en glas, da bo
Vare, mokrač, izvoljen za sena-
torja, in da so volitve gola for-
malnost, kar zdaj govore in tr-
dijo republikanski političarji. O
Varu je znano, da je dobil nomi-
nacije v republikanski stranki,
ker so bile izdane ogromne vo-
te denarja v kampanji pri pri-
marnih volitvah. Ravno tako tr-
dijo eni inisti republikanski poli-
tičarji, da bo izvoljen za držav-
nega guvernerja Fish, ki je po-
znat kot prohibicionist, in za
nominacije katerega je bilo iz-
danega veliko denarja.

Ako je volitev prepričan za-
govornik prohibicije, ali more
glasovati za Vara? Če je pa
prepričan nasprotnik prohibicije,
ali more glasovati za Fisher-
ja? Ako zmaga Vare in Fi-
sher, tedaj bodo zanj glasovali
eni in isti volilci, kar potrjuje,
da prohibicija ne igra nobene vlo-
ge pri volitvah, ampak o zmagi
kandidatov odloča le denarna
mošnja. Prerekanje o prohi-

biciji med kandidati ima namen,
da ljudstvo ne spozna, kako
ga vlečejo kandidati starih
strank, ki govore, da bodo za-
stopali ljudske koristi v posta-
vodajnih zborih in javnih ura-
dih, če bodo izvoljeni.

To dejstvo pokazuje se eno
rešnico, da stari stranki nimata
jasnega programa in da glede
važnih vprašanj ni pri njih kan-
didatih prav nobene discipline.
Vsak kandidat, ako je izvoljen
v postavodajni zbor, lahko tako
glasuje, kot narekujejo njegovi
lastni interesi, ali interesi sku-
pine, ki jih je najbolj podprla
njegov volilni sklad.

V rešnici ni nobene načelne
razlike med starimi strankama.
Obe sta za ohranitev kapitali-
stičnega gospodarstva sistema.
Obe zastopata koristi priv-
atnih poslovalnih interesov, obe
sta nasprotnici delavstva. In
Pensilvanija je industrijska drža-
va. V nji tvorijo delavski vo-
lilci ogromno večino. Vspričo
teh dejstev pa republikanski po-
litičarji že naprej napovedujejo
zmago Vara in Fisherja, kakor
da imata že mandate v žepu. Ali
ni to očitno norčevanje iz delav-
stva v Pensilvaniji, če delav-
stvo ti imaš volilno pravico, amp-
ak izvoljeni ne bodo kandidati,
ki jih je postavilo delavstvo,
organizirano politično, ampak
izvoljena boda Vare in Fi-
sher.

Delavstvo v Pensilvaniji zdra-
mi se! In spoznaj, kako se na-
črtuje iz tebe oni elementi, ki
šiva od zvonov tvojega dela! De-
lavstvo, če se zbudil, in hipnoti-
zna spanja, v katerega so te
zazibali profesionalni politi-
čarji, se zaveš svoje moči in
greš na delo, pa boš porazilo svoje
nasprotnike, čeprav jih pod-
pira velika denarna mošnja.

ŠTEVILO KOTLARSKIH STAVKAR- JEV V NEW ORLEANSU RASTE

Stavki se je pridružil štiri sto
neorganiziranih delavcev. —
Stavkokazem se obljubeva
višja meza, kot jo zahteva-
je stavkarji.

New Orleans, La. — Armada
stavkajočih kotlarskih delavcev
se množi, kajti stavki se je pri-
družil štiri sto neorganiziranih
delavcev. Podjetniki so upali,
da zbegajo stavkarje, ako ponu-
dijo stavkokazem višjo mezo,
kot jo zahteva organizacija ko-
tlarskih delavcev. Ta ponudba
podjetnikov pokazuje, da pod-
jetnikom huda prede za stavko-
kaze. Delavci so to ponudbo do-
bro razumeli. Videli so v nji

vado. To mezo bi delavci pre-
jemali, dokler ne bi bila stavka
zlomljena. Po zlomljeni stavki
bi pa podjetniki hitro znižali
mezo in sicer za toliko, da bi
kmalu nadomestili izgubo, ki so
jo imeli v stavki, vrh tega pa
imeli še dobiček.

Ponudba podjetnikov pa ne
privablja stavkavcev tudi iz dru-
gih mest. Delo v delavnicah,
v katerih se izvršujejo popravila
za parnike, skoraj popolnoma
počiva. Podjetniki so še trmo-
glavi, toda omeščajo se, ko opa-
zijo, da parniki odhajajo v dru-
ge pristane, ki so potrebni po-
pravila na parnih kotlih in stro-
jih.

Evropski trstni rastejo

Jeklarski trstni uklijujo Anglijo
in druge države. Bančni trstni
v Londonu.

London, 16. okt. — Upravni
odbor evropskega jeklarskega
trsta se je danes sešel z vodil-
nimi predstavniki angleške je-
klarske industrije. Namen kon-
ference je, da se trstu pridruži-
jo jeklarske industrije v Angliji,
Avstriji, Ogrski, Čehoslovakiji
in Rumuniji. Zdjaj so v trstu
nemški, francoski, belgijski in
luksemburški jeklarski magnat-
je.

London, 16. okt. — "Daily
News" poročajo, da angleški,
francoski, belgijski in švicarski
finančniki snujejo mednarodni
bančni trst za stabilizacijo de-
narne valute v Evropi. Medna-
rodna banka bo imela eno mil-
jardo dolarjev kapitala.

Nov spopad med policijo in rudarji v Angliji

47 oseb ranjenih v bitki, ko je
policija privedla skebe v pre-
mogovnik.

London, 16. okt. — Krvavi iz-
gredi so večer izbruhnili v Cym-
merju blizu Port Abbota, Wale-
s, ko je policijska četa, ki je
ščitila stavkokaze, hotela odpre-
ti premogovnik. Okrog 500 stav-
kajočih rudarjev je protestira-
lo, nakar je sledil boj, v katerem
je bilo 47 oseb bolj ali manj ra-
njenih. Med ranjenci so tudi tri
rudarske žene in enajst polici-
stov.

Japonci prispevali \$43,000 za
Floridčane.

Tokio, 16. okt. — Japonci so
prispevali \$43,000 za po orkanu
prizadete prebivalce v Floridi.
Prispevke je nabiral list "Cuzai
Sogjo Simpo."

Delavska kampanja v Detroitu odložena

Eksekutiva A. D. F. je sklenila
da začne kampanjo za organi-
ziranje avtomobilskih delav-
cev najprej v Floridi.

Detroit, Mich. — Eksekutiva
Ameriške delavske federacije je
v petek tukaj zborovala in skle-
pala o najnujnejših zadevah.

Vprašanje organizatorične
kampanje v avtomobilski indu-
striji se ne zdi eksekutivi tako
nujno. Detroit bo še počakal.
Kampanja se začne v prihod-
njem januarju v Floridi.

Eksekutiva je prejela povabi-
lo Mehške delavske federacije,
naj pošlje zastopnika v Mexico
City na konferenco delavskih
voditeljev iz mnogih dežel, ki se
začne 26. oktobra. Eksekutiva je
povabilo sprejela in pooblastila
predsednika Greensa, da lahko
gre tja, če bo imel čas.

Almea ne more evreč težko obdeljivo

Njen advokat je zastoj zviljal
glavno pričo; ni je mogel za-
pisliti v protislovja.

Los Angeles, Cal. — Mrs. Lor-
raine Wiseman-Sellaff, glavna
priča države proti dušni pastri-
ci Almea Simple McPherson, ki
je obtožena kriminalne zarote,
je zmogovito izšla iz ognja na-
vkršnega izpraševanja, s katerim
jo je dva dni mikastil Almea
zgovornik Gilbert. Njena
izpoved je ostala neomajana.
Zaman jo je Gilbert zviljal na
vse načine in ji nastavljal be-
sedno past, da bi jo ujel v pro-
tislavju. Lorraine je vztrajala pri
svojem, da je Almea najela
za vlogo "Miss X" v hišici v Cam-
meleu, mestu, ko je zabrisala
evidenco, da je bila (Almea) na-
silno odpeljana v avsu v Mehiko.

Med izpraševanjem priče sta
bili glavni tožitelji in glavni za-
govornik neprestano v besed-
nem dvoboju, poslušajoč se vseh
mogočih advokatskih trikov.
Mrs. Wiseman-Sellaff je izpove-
dala, da ji je dušna pastirica
plačala \$400 za sleparako vlogo,
katero je imela igrati.

HOLANDSKI DELAVCI SO ZA RAZOROŽITEV SVOJE DEŽELE.

Obdrževal se je velik ljudski
shod v odobravanje vojskih
upornikov. — Tisoče in tisoče
jih je bilo na shodu.

Haag, Holandska. — V tem
mestu se je obdržal ogromen
shod, katerega se je udeležilo
85,000 oseb. Shod so sklicale
delavske strokovne organizaci-
je in socialistična stranka. Shod
je zahteval, da se Holandska ra-
zorožijo in sicer na ta način,
kot je pričela razoroževati Dan-
ska.

Shod se je izrekel, da odobra-
va vojake, ki so se nedavno vpr-
li in protestirali proti holand-
skemu imperijalistom, ki so hote-
li vsiliti holandskemu ljudstvu
veliko davčno butaro za vzdrža-
vanje armade in mornarice —
militarizma in navalizma.

POSTAL BOPAR ZARADI PO- MANJKANJA ŽIVEŽA.

To je izmed stoterih slik ena, ki
kažejo na sedanj gospodarski
sistem kot povzročitelja zlo-
činov.

Chicago, Ill. — Ko so prijeli
21-letnega George Langa, ki je
oropal Johna Sullivana za njegov
avtomobil. Je izpovedal na po-
liciji, da je rop izvršil, ker je
njegov sinček že nekaj tednov
bolan in je ves denar izdal za
zdravila in zdravnika. Trdil je,
da je potreboval denar za nakup
živeža.

Lange je nastavljen v Rogers
Parku kot pismonosa. Izjavil
je, da njegova meza ni bila ta-
ko velika, da bi krila stroške za
prehranitev male družine.

BOJ TESARSKIH DELAVCEV V SAN FRANCISCO HUD

Dvanajst tesarskih delavcev
pridržanih za sodniško o-
bravnavo. — Organizacija bi-
znanstov zahteva, da policija
bolj ostro nastopi proti stav-
karjem.

San Francisco, Cal. — Dogod-
ki v tujakem mestu govore
kot beli dan, da bitka med or-
ganiziranimi privatnimi bizniški-
mi interesi in organiziranimi te-
sarskimi delavci postaja vedno
bolj vroča.

Dvanajst organiziranih te-
sarskih delavcev je bilo pridržanih
za sodniško obravnavo. To so
posledice boja, ki so ga vsilili
tesarskim delavcem organizira-
ni bankirji, stavbinski podjetniki
in trgovci s stavbinškim ma-
terijalom. Bankirji niso zado-
voljni z masovnimi dobički, ki jih
daje stavbinska industrija in
pridružili so se dobička lakom-
nim stavbinškim podjetnikom,
ki so spet poklicali na pomoč tr-
govce s stavbinškim materija-
lom, da si vsi skupaj povlačijo
dobičke na račun delavcev in
onih, ki grada poslopja. Organi-
zirali so v skupni organizaciji
Industrial Service kompaniji, da
se ofenziva proti organiziranim
delavcem vidi, taliko bolj uspeš-
no iz enega glavnega stana.

Krivič je bil apoman tudi
William L. Hutcheson, da je raz-
dražil sodišče. Kaznovan je bil
na sto dolarjev denarne globe.
Lani v juniju je bil povabljen
na sodišče kot priča, ko je bil v
San Francisco. Hutcheson se
je pa vrnil v Indianapolis, ne da
bi prišel na sodišče. Zagovorni-
ki uniže izjavljajo, da Hutche-
sonu ni bilo sodniško vabilo ni-
kdar dostavljeno.

Zupana je obiskal komitej, ki
je sestavljen iz sto biznanstov
z namenom, da se konča stavka
tesarskih delavcev. Ta komitej
je apeliral na Zupana, da naj po-
licija bolj ostro nastopi v stav-
ki. Zupan je dal dvoumen od-
govor. Ali ta odgovor je bil ta-
koj razumljiv, ko je bil ob ti-
stem času aretiriran stavkajoči
tesarski delavec in obtožen na-
pada. Kaznovan je bil s tride-
setimi dni zapora in apel za po-
novno sodniško obravnavo mu
je bil odklonjen.

Od podjetnikov se ni šel nobe-
den v zapor, dasiravno so pri-
vatni detektivi, v službi organi-
ziranih privatnih bizniških in-
teresov izpovedali v zaprisežni-
h izjavah, da so jih učili, da
naj streljajo na voditelje stav-
ke, stavkarje pa pobijejo na tla,
kadar se jim nudi ugodna prilika
za izvršitev takega čina.

Trinajstletni oče pred sodiščem v Rumiji.

Moskva, 16. okt. — Vsa so-
vjetaka uniža se zanima za ne-
navaden slučaj. Viktor Ankin,
trinajstletni holarček, se je ože-
nil s 25-letnim dekletom. Ima-
ta enega otroka. Ker deček ni-
ma denarja, ga je njegova žena
zatožila, da ne skrbi za svojega
otroka. Niše sodišče je odloči-
lo, da dečkovi sorodniki skrb-
e za otroka. Ti so se uprli in se
pritožili na distriktno sodišče, ki
je potrdilo obsodbo. Sorodniki
so se zdaj obrnili na najvišje
sodišče v Moskvi.

Razpelo odstranjeno iz mehi- ških šol.

Mexico City, 16. okt. — Mini-
ster prosvete, Puig Casauranc,
je danes odredil, da se razpelo
in nabožne slike ne smejo več
nahajati v šolskih sobah, bodisi
v javnih ali privatnih šolah.

Šest mrtvih na ruski železnici.

Moskva, 16. okt. — Šest oseb
je bilo ubitih in 14 težko ran-
jenih pri železniški nesreči, ki se
je pripetila večerj na progi
Pskov-Leningrad. Vlak je skočil
iz tira.

Prusija poklonila Viljemu \$30,000,000

Novi izgredi v zbornici, ko je
bila predloga odpravnine kon-
čno sprejeta.

Berlin, 16. okt. — Viljem Ho-
henzollern, bivši nemški cesar,
je večerj postal eden najbog-
atejših Nemcev. Pruska vlada je
mu poklonila 15 milijonov zlatih
mark v gotovini, grad Homburg
in 380,000 akrov zemlje. Skupna
vrednost vsega, kar je ekakser
dobil nazaj, se ceni na
okrog 30,000,000.

Meseca junija t. l. je petnajst
milijonov volitev v Nemčiji
glasovalo, da se Viljemu in dru-
gim prejšnjim vladarjem Nem-
čije ne da niti enega belica od-
pravnine. Prusija je ignorirala
to ogromno maso volitev in na-
redila s Hohenzollernom kom-
promisno pogodbo, ki je bila
večerj končno ratificirana s 258
glasovi proti 37.

Končno sprejete škandalozne
odpravninske naredbe je iz-
zvalo v zbornici nove izgrede. O-
pocijstvo se vodil komunisti.
Dvajset komunističnih poslan-
cev je šlo drug za drugim na
govornico in pobijalo predlogo,
toda brez malega val govorniki
so bili vršeni iz govornice, nakar
je sledila splošna bitka med de-
ničarji in levičarji. Komunistič-
ni delavci na galeriji so silili do-
li, da pomagajo svojim tovari-
šem poslancem, toda policija jih
je pometala iz zbornice.

Vlada je izjavila, da povrnitev
gradu Homburga še ne pomeni,
da se bo smel Viljem vrniti v
Prusijo. Bivši kaiser se ne sme
vrniti v Nemčijo brez dovolje-
nja pruske vlade in zbornice ter
centralne vlade.

Četrta vlada pada v enem tednu

Avstrijski kabinet podal ostav-
ko vled konflikta s delavci.

Dunaj, 16. okt. — V tem tednu
so padle štiri vlade v deželah
bivše Avstro-Ogrske. Padcu če-
hoslovaške vlade so sledile ogr-
ska, jugoslovaška in večerj av-
strijska.

Ramekova vlada je podala o-
stavko vled konflikta s civilni-
mi uradniki, ki so zagrozili z ge-
neralno stavko, ako ne dobe po-
viška plače. Plača je bila povika-
na, toda prišla je kriza radi
vprašanja, kje vzeti denar.

Jugoslovaška vladna kriza
je bila končana, ko je Uzunović
sostavil novo vlado iz slovenskih
klerikalcev, arbskih radikalov in
radičevcev.

Ogrska vlada je padla vled
znanega škandala ponarejanja
francoskih frankov. Regent
Horthy je prekovoril grofa Be-
thlena, da je sestavil nov kabi-
net in da lahko zaključijo falzi-
fikatorsko afero na svoj način.

Kriza v Čehoslovakiji je tudi
končana. Tam je prišla na kr-
milo češkoslovaška upravna vla-
da. Komunisti in fašisti ime-
nujejo to vlado "čvindlovsko",
toda slovaški klerikalci je pod-
pirajo in tako je premijerju
švehlu zagotovljena večina v
parlamentu.

Belgrad, Jugoslavija, 17. okt.
— Kralj Aleksander je večerj
sprejel ostavko Uzunovičevega
kabineta. — (Ta vest morda
pomeni, da je nova Uzunovičeva
radikalno - klerikalno - radičev-
ska vlada že padla.)

Rumunska kraljica noče iti v filme.

New York. — Rumunska kra-
ljica Marija je odklonila ponu-
bo filmske družbe v Hollywoodu,
da naj en dan igra kraljico v fil-
mu "Vstajenje", za kar dobi
\$25,000 za revne rumunske o-
troke. Kraljica je tudi odredila,
da na njenem vlaku, v katerem
se bo vozila po Ameriki, ne sme
biti članikarskih reporterjev ni-
ti fotografov.

KOMPANJE SE NISO ŠE NIKDAR OZIRALE NA BLAGINJO DELAVCEV

Southern Pacific železniška
družba je premestila svoje de-
lavnice v Houston, Tex.

New Orleans, La. — Southern
Pacific kompanija premesti svo-
je delavnice za popraviljanje že-
lezniškega materijala v Hous-
ton, Tex. Kakšnih pet sto de-
lavcev bo vrženih na cesto, ki
so na mesec zaslužili do pri-
bližno sto tisoč dolarjev. Neka-
teri izmed delavcev, ki niso ime-
li nobene neareče v družini in so
si pritrjali toliko na hrani, oble-
ki in zabavi, da lahko odpotoje-
jo v Houston, Tex., bodo najbrj
šli v Houston, kjer je kompani-
ja postavila svoje nove delav-
nice in bodo mogoče tam dobili tu-
di delo. Ali koliko je pa takih
delavcev? Večina bo ostala v
New Orleansu, tam iskala delo
in stradala s svojimi družinami
vred.

Kompaniji je najbrj kazalo,
da je boljše zanj, ako prestavi
svoje delavnice v Houston. Ona

ni vprašala svojih delavcev, ako
je premešitev delavnic tudi za-
nje koristna. Kompanija je ime-
la pred očmi le svoje lastne ko-
risti, nikakor pa ne delavskih,
ko se je odločila za premeščenje
svojih delavnic.

Ako bi v človeški družbi ne
odločale le koristi privatnih bi-
znanskih interesov, bi se kompa-
nija potrudila, da bi na eden ali
drug način preskrbela tudi onih
pet sto delavcev, ki ostanejo
bers dela zaradi premešitve de-
lavnic. Vprav ta selitev želez-
niških delavnic iz enega mesta v
druga, ki je oddaljeno tisoče
milj, podaja delavcem nauk, da
kapitalistični sistem produkcije
in distribucije blaga ni ničesar
drugače za delavce, kot naroba
gospodarstva.

Kljub tej rešnici so pa še ve-
čina delavcev kriša, če ališ iz-
govoriti besedo socializem in se
plašo osira okoli sebe, ako še ni
na svetu antikrist, ki hodi okoli
in seje denar.

TUJEZENSKI IZKORIŠČEVALCI V ŠANGAJU V VELIKEM STRAHU

Na obletnico stavke leta 1925
so oborožene patrole hodile po
šangajskih ulicah, pripravlje-
ne za streljanje.

Šangaj, Kitaj. — Tujezemski
konzuli, denarni medetarji in tr-
govci, ki imajo koncesije v Šan-
gaju, so bili tako vznemirjeni
in prestrašeni, ko je napočil dan
obletnice stavke leta 1925, da so
dobro oboroženi oddelki patro-
lovali ulice, da nastopijo proti
kitajskimi demonstrantom, če bi se
slučajno prikazali.

Vogali francoskih koncesijo-
nistov so bili zavarovani z bodo-
čo šico. Bile so barikade, kakor
v vojnem času delali pred strel-
skimi jarki. Indijska konjen-

ca je patrolovala kitajski del
mesta, ki se drži tujezemskih
koncesionistov. Posobni od-
delki kitajské, britske in japo-
nske policije so hodili gorindol po
ulicah in čakali, kdaj se prika-
že kateri demonstrant, da plana-
jo nanj in ga postreljajo, ako da
od sebe kakšen protesten glas.

Na tisoče in tisoče kitajskih
dijakov je bilo kljub vsem tem
pripravam na cestah. Dijaki in
drugi protestanti so prav jasno
povedali, kaj mislijo o dogodkih
pred enim letom, dokler jih ni
oborožena sila pregnala s ulic.
Obdrževali so veliki ljudski sho-
di, ki so kantonski vladi odpo-
alali brzojavke, v katerih so ape-
lirali za pomoč v boju za osvo-
boditev Kitajske.

Preokrbite se s promo- gomi Huda zima prihaja

Uradni vremenski biro napove-
duje najhušjo zimo izza leta
1917.

Washington, D. C. — Zveden-
ci v uradnem vremenskem biro-
ju napovedujejo za letošelo zelo
hudo zimo. Hude zime kolobari-
jo gotovo številno let. Zadnja ab-
normalna, zelo huda zima je bila
v Ameriki leta 1917. Letošnja
bo ravno taka, če ne še hušja.

BOKSARSKI DENAR JE O- HRANIL ŠOLE V PEKINGU.

Rusija je vrnila odškodnino v
podutne namene.

Peking, Kitaj. — V Pekingu
so zaprli šole, ker ni bilo denar-
ja zanje, ampak denar je šel v
militaristične namene. Nevarni-
ki se postala, da ostanejo
srednje šole zaprte skozi celo le-
to. V tem kritičnem trenutku je
pa sovjetski poslanik dal na raz-
polago \$200,000 za šolski poduk.
To je bil denar z obrestmi vred,
ki ga je nekdo plačal Kitaj cari-
stični Rusiji kot odškodnino za-
radi boksarske vstaje.

Stavka pisalk na indijskem dvoru zmagovita.

Jubbulpore, Indija, 16. okt. —
Na dvoru maharadže v Zarava-
lu so stavkale pisalke, ki pieše-
jo na tedenskih veselicah. Stav-
ka je trajala šest mesecev. Kon-
čno se je maharadža podal in dal
pisalkam večjo plačo.

Uradniki delavske banke aretirani

Zmanjkalo je \$350,000. Banka v
Pittsburghu bo morda zaprta.

Pittsburgh, Pa. — Trije urad-
niki Brotherhood Savings &
Trust banke, edine delavske ban-
ke v Pittsburghu, so bili v pe-
tek aretirani, ko je zmanjkalo v
banki \$350,000 do \$400,000. V
te vsoti je vključenih \$135,000
banknega denarja.

Aretirani uradniki so: R. A.
McCrady, predsednik, William
Kelly, podpredsednik, in J. L.
J. L. Nelson, blagajnik.

Proti aretirancem se ni naper-
jena nobena obtožba, dokler se
ne izvrši preiskava, katero vodi-
jo državni nadzorniki. Banka
morda zapre vrata. Policija išče
nekega Charlesa E. Knappa,
prodajalec bondev, o katerem so
trdili, da je odnesel denar. Urad-
niki so kupili od Knappa neke
bonde in mu izročili denar še
predno je Knapp dal bonde. Za-
deva je zelo čudna.

SEST LET V JEČI PO NE- DOLŽNEM.

Chicago. — Henry Schmidt je
bil pred šestimi leti obsojen na
deset let zapora v jiletski kaz-
nilnici radi nekega ropa. Vse
priče so bile proti njemu in on
ni mogel dokazati, da ni kriv.
Zdaj sta pa dva druga roparja
izpovedala, da sta ona zakrivi-
la zločin, radi katerega je
Schmidt zaprt. Siromaka so
zdaj izpustili.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisati se ne vrata.
Naročnina: Zedinjene države (tj. v. Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

POJAVLJANJE DIVJAŠKIH INSTINKTOV V LJUDSKI MASI NA JUGU.

Zamorec se ne smatra za človeka.

V Aikenu v Južni Karolini se je odigral dogodek, ki pokazuje, kako globoko so vkoreninjeni divjaški instinkti v nekaterih ljudeh.

Umorjen je bil šerif. Kmalu po umoru se je raznesla govorica, da so dejanje izvršili dva zamorca in neka zamorka. Osumljeni so bili prijati, vrženi v ječo in postavljeni pred sodišče. Porotniki so jih pronašli krivim. Zamorca sta bila obsojena na smrt, zamorka pa v dosmrtno ječo.

Do danes menda še ni bil v južnih državah oproščen nobeden zamorec, ki je izvršil umor in proti kateremu so imeli najmanjši dokaz, da je bil sum opravičen.

Ponoči je pa v ječo vdrla drhal, pograbila zamorca in zamorko in jih vlekla v mali gozdič zunaj mesta. Tam jim je drhal rekla, da naj beže.

Jetniški stražniki so seveda streljali, ko je drhal odšla z žrtvami v gozdič. Delali so s krogli luknje v zraku. Prav ničesar niso storili za obrambo jetnikov, ki so jim bili izvršeni v varstvo.

Linčanje je že nekoliko ponehalo v južnih državah, zato je vprašanje na mestu, kaj je vzrok, da je zopet izbruhnila želja po prelivanju zamorske krvi s tako silo, da je bilo mogoče zbrati drhal, ki je bila pripravljena umoriti hladnokrvno zamorce, ki jih je sodišče oprostilo krivde umora?

Na jugu še danes krožijo vesti o prijetnem življenju, ko je bila uvedena sužnost v teh državah. Obubožani potomci nekdanjih plantažnikov pa mislijo, da so zamorec krivi njih gospodarske nesreče, in zato jih črtijo in sovražijo.

Linčanje je že nekoliko ponehalo v južnih državah, zato je vprašanje na mestu, kaj je vzrok, da je zopet izbruhnila želja po prelivanju zamorske krvi s tako silo, da je bilo mogoče zbrati drhal, ki je bila pripravljena umoriti hladnokrvno zamorce, ki jih je sodišče oprostilo krivde umora?

Na jugu še danes krožijo vesti o prijetnem življenju, ko je bila uvedena sužnost v teh državah. Obubožani potomci nekdanjih plantažnikov pa mislijo, da so zamorec krivi njih gospodarske nesreče, in zato jih črtijo in sovražijo.

Linčanje je že nekoliko ponehalo v južnih državah, zato je vprašanje na mestu, kaj je vzrok, da je zopet izbruhnila želja po prelivanju zamorske krvi s tako silo, da je bilo mogoče zbrati drhal, ki je bila pripravljena umoriti hladnokrvno zamorce, ki jih je sodišče oprostilo krivde umora?

Linčanje je že nekoliko ponehalo v južnih državah, zato je vprašanje na mestu, kaj je vzrok, da je zopet izbruhnila želja po prelivanju zamorske krvi s tako silo, da je bilo mogoče zbrati drhal, ki je bila pripravljena umoriti hladnokrvno zamorce, ki jih je sodišče oprostilo krivde umora?

Linčanje je že nekoliko ponehalo v južnih državah, zato je vprašanje na mestu, kaj je vzrok, da je zopet izbruhnila želja po prelivanju zamorske krvi s tako silo, da je bilo mogoče zbrati drhal, ki je bila pripravljena umoriti hladnokrvno zamorce, ki jih je sodišče oprostilo krivde umora?

vah. Tudi marsikateri veliki dnevnik pribeje to sramoto južnih držav v uvodniku semintje na steno, da jo lahko čita vsa ameriška javnost, a to je vse, kar se skrbi za zaščito zamorcev pred ljudmi z divjaškimi instinkti.

Javnost se še ni vzbudila v Ameriki v toliki meri, kot je potreba, da se ta sramotna pega enkrat za vselej zbrise z Amerike.

Spremembe v izobrazbi na višjih šolah

Revolucija v učenju.

Ze več let nazaj traja se precej hud boj med ameriškim učenci in višje šolskim avtoritetami glede učnih metod, ki so sedaj v rabi na ameriških univerzah. Ves napredni element, ki se bavi s tem predmetom, je ostro nastopal proti sedanemu sistemu izobrazbe. Pritoževali so se, da vlada med dijaki splošno indiferentnost za predmete, ki jih morajo študirati.

Sodnija obraba zakon proti otroškemu delu

Ta zakon bi moral že davno biti v popolni veljavi.

New York. — (EP) — Državni zakon proti otroškemu delu je pravkar dobil dva resna udarca, ki so ga obrcali na sodniji, kjer se je razpravljalo o pravoreku postavljajo omenjenega zakona.

Roka roko umiva

Vatikan dobi direktno zvezo z morjem in lasten kolodvor.

Poročali smo že o pripravah za zopetno uvedbo smrtne kazni v Italiji in o stališču Vatikana v tej zadevi, katero smatra Mussolini za zelo važno vprašanje.

Sebojganski "ges"

Cenjeni K. T. B.! Posveti v "suspirilarsko" glasilo in pogleda morda on ve, odkod prihaja smrad po severni vodni cesti in koliko časa je tokel plin po nepravilnih cevih.

Pink, pink, pink!

Ze zidajo — hlev za kozarce.

POZOR DOPISNIKI!

Obtožnice proti posameznim članom, ali skupinam članov, ali društvom S. N. P. J., posameznim društvenim odborom, celim društvenim odborom, članom glavnega odbora, ali skupinam gl. odborov, ali celemu gl. odboru se ne pošiljajo uradni listi. Slovenski narodna politična jednota ima pravila, in v teh je tiskano s črnilom na belom, kam se tako zadeve pošiljajo v pravilno ročico.

na odračenih, ki delajo v raznih industrijah. Pred kratkim je biroj Združenih držav za otroško delo izdelal zanimivo študijo tikajočo se treh držav: Wisconsin, Massachusetts in Jew Jerseyja. Omenjeni odbor je dognal, da je bilo v enem samem letu 7478 ponesreč, od katerih je bilo 38 smrtnih med otroci. Več kot 960 jih je ostalo za vedno nezmožnih dela in čez 6 tisoč pa jih je zadobilo poškodbe, ki so jih naredile nezmožne za več časa. Veliko procesov je danes v industrijah, ki so zelo nevarne tudi odraslim in so dvakrat tako nevarni za otroke, ki sicer ne vedo, kaj je zanje nevarno, ker še ne vedo odgovornosti, da bi razumeli industrijske nevarnosti, je dejal predsednik komiteja proti otroškemu delu.

Roka roko umiva

Vatikan dobi direktno zvezo z morjem in lasten kolodvor.

Poročali smo že o pripravah za zopetno uvedbo smrtne kazni v Italiji in o stališču Vatikana v tej zadevi, katero smatra Mussolini za zelo važno vprašanje.

Sebojganski "ges"

Cenjeni K. T. B.! Posveti v "suspirilarsko" glasilo in pogleda morda on ve, odkod prihaja smrad po severni vodni cesti in koliko časa je tokel plin po nepravilnih cevih.

Pink, pink, pink!

Ze zidajo — hlev za kozarce.

POZOR DOPISNIKI!

Obtožnice proti posameznim članom, ali skupinam članov, ali društvom S. N. P. J., posameznim društvenim odborom, celim društvenim odborom, članom glavnega odbora, ali skupinam gl. odborov, ali celemu gl. odboru se ne pošiljajo uradni listi. Slovenski narodna politična jednota ima pravila, in v teh je tiskano s črnilom na belom, kam se tako zadeve pošiljajo v pravilno ročico.

na odračenih, ki delajo v raznih industrijah. Pred kratkim je biroj Združenih držav za otroško delo izdelal zanimivo študijo tikajočo se treh držav: Wisconsin, Massachusetts in Jew Jerseyja. Omenjeni odbor je dognal, da je bilo v enem samem letu 7478 ponesreč, od katerih je bilo 38 smrtnih med otroci. Več kot 960 jih je ostalo za vedno nezmožnih dela in čez 6 tisoč pa jih je zadobilo poškodbe, ki so jih naredile nezmožne za več časa. Veliko procesov je danes v industrijah, ki so zelo nevarne tudi odraslim in so dvakrat tako nevarni za otroke, ki sicer ne vedo, kaj je zanje nevarno, ker še ne vedo odgovornosti, da bi razumeli industrijske nevarnosti, je dejal predsednik komiteja proti otroškemu delu.

Roka roko umiva

Vatikan dobi direktno zvezo z morjem in lasten kolodvor.

Poročali smo že o pripravah za zopetno uvedbo smrtne kazni v Italiji in o stališču Vatikana v tej zadevi, katero smatra Mussolini za zelo važno vprašanje.

Sebojganski "ges"

Cenjeni K. T. B.! Posveti v "suspirilarsko" glasilo in pogleda morda on ve, odkod prihaja smrad po severni vodni cesti in koliko časa je tokel plin po nepravilnih cevih.

Pink, pink, pink!

Ze zidajo — hlev za kozarce.

POZOR DOPISNIKI!

Obtožnice proti posameznim članom, ali skupinam članov, ali društvom S. N. P. J., posameznim društvenim odborom, celim društvenim odborom, članom glavnega odbora, ali skupinam gl. odborov, ali celemu gl. odboru se ne pošiljajo uradni listi. Slovenski narodna politična jednota ima pravila, in v teh je tiskano s črnilom na belom, kam se tako zadeve pošiljajo v pravilno ročico.

ZDRAVSTVO

Zakaj Francozi ne trpe na neprebavi?

Znano je, da je v Ameriki zelo veliko slučajev zapeke ali neprebave ali pa dispepsije. Večkrat se tudi čudimo, kaj neki povzročata to narodno bolezen? Pa tudi vse premalo pozornosti posvečamo tej bolezni posebno ko pride v akutno stanje. Sicer je neprebavnosti več vrst: začasna in pa kronična sta glavni.

Neprebavnost je zelo škodljiva bolezen našemu življenju. Ne samo da ima resne posledice posledice za vsa obdobja bolezni, kar nima naše telo zadosti odporne sile vsled zabasnanosti ali neprebave, pač pa nam jemlje tudi sedaj veselje do dela. Razpoloženje je vedno slabo. Skratka: čutimo se da nismo za med družbo.

Zadnje čase so se zdravniki resno pričeli baviti s tem vprašanjem, kaj ukreniti? In prišli so do zaključka, da se moramo čuvati zabasnanosti. To pa storimo tedaj, ako zavijamo pripravo hrane, čim več sadja in tem manj mesa. Potrebno pa je tudi razvedrila, da se pozabi na zapeko. Tudi prostih vaj je treba, da se telo giblje in osvечи ter da se pripomore boljšemu toku krvi po životu. Spanje je tudi potrebno, da se odpravi to bolezen. Sploh je treba živeti zmerno v vsem, tako v pijanci kot v jedi.

Ako vstopimo v katerokoli lekarno v kateremkoli ameriškem mestu, vidimo vse polno preparacij in oglasov za odpravo neprebavi. Lekarnarji so pripravili in dali na trg vse sorte kroglic, da odpomorejo zabasnanosti. To pa zato, ker je vedno velika zahteva po teh predmetih. Toda vse te pilule in preparacije odpomoreje le začasno. Pa ne samo to, ampak več škodijo človeškemu sistemu kot koristijo. Je že res, da nam nekoliko odleže, a ima slabe posledice, če postanemo stalni odjemalci in povzivalci teh drogarij.

Najboljše za neprebavo je sadje, vsake vrste sadje. Pomaranče, grozdje, češnje, limonov sok in drugo je eno najboljših zdravil zoper zapeko ali neprebavo in zabasnanost. Na ameriškem trgu je vedno dobiti vsakovrstnega sadja, ki je še precej ceno, ceneje od mesa, ki ga vse preveč povžijemo v Ameriki.

Roka roko umiva

Vatikan dobi direktno zvezo z morjem in lasten kolodvor.

Poročali smo že o pripravah za zopetno uvedbo smrtne kazni v Italiji in o stališču Vatikana v tej zadevi, katero smatra Mussolini za zelo važno vprašanje.

Sebojganski "ges"

Cenjeni K. T. B.! Posveti v "suspirilarsko" glasilo in pogleda morda on ve, odkod prihaja smrad po severni vodni cesti in koliko časa je tokel plin po nepravilnih cevih.

Pink, pink, pink!

Ze zidajo — hlev za kozarce.

POZOR DOPISNIKI!

Obtožnice proti posameznim članom, ali skupinam članov, ali društvom S. N. P. J., posameznim društvenim odborom, celim društvenim odborom, članom glavnega odbora, ali skupinam gl. odborov, ali celemu gl. odboru se ne pošiljajo uradni listi. Slovenski narodna politična jednota ima pravila, in v teh je tiskano s črnilom na belom, kam se tako zadeve pošiljajo v pravilno ročico.

NAROCITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

ZARKOMET

Moskva je že vse, vse kupila!

Listi poročajo, da je kapitan in vojaški zdravnik L. C. Ives dejal na konferenci "Hčera ameriške revolucije" v Adrianu, Mich., da so se organizacije Y. M. C. A. (Društvo krščanskih mladencev), W. C. T. U. (Krščanske temperenčnice), National Grange (organizacija farmerjev) in Women's Voters league že davno prodale Moskvi in mehiškemu Callesu.

Kje dobi Moskva denar, da kupuje vse na debelo v Ameriki, ne vem. Kje ga dobi Calles, pa jasno. Ali niso klerikalni vitezi poslali milijon dolarjev Mehiko?

Poglejte, kakšne ima čevlje!

Instruktorji dvorne etikete, ki yadijo ameriške župane in druge javne funkcionarje, kako morajo sprejemati rumunsko kraljico, da se bo kraljica počutila kakor doma, so pozabili povedati, da kraljica ni kardinal Bonzano. Kraljica je veliko več!

Naš oče župan se ne sme spozabiti, da bi poljubil kraljici prstan kot je rdečoblečnemu potatutu iz Rima. Ali ve oča župan, kaj se poljubi pri kraljici?

Kaj misli?

Kandidat pravi: Jaz sem za delavca. Kandidat misli: Jaz sem za delavca — katerega jaše moj boss.

Lepotičarska vest.

Hearst doži newyorškega gubernorja Al Smitha, da jemlje mlečno kopel. Sploh je Smithova kampanja polna mleka. Dobro. Od mleka do siratke ni daleč.

Okna so odprta.

Konvencija A. D. F. je odšla domov s sklepom, da sovjetska vlada ne sme biti priznana. Kaj pa, če bo priznana davno prej, predno se vrši prihodnja konvencija?

Namazana demokracija.

Druga vest iz New Yorka se glasi, da so našli v prostorih demokratskega kluba tridesetgalonski kotel za kuhanje šnopa.

Hinavski suhači se čudijo, zakaj tako velik kotel. Oslil! kratke, člani kluba in vrle demokrate, člani kluba in vrle tamariše, se čudijo, zakaj ni bil stogalonski kotel. Stari, ožgani Irel ga ne pijejo iz "frakeljna" kakor uboga slovenska para. To bi lahko že vedeli.

Filozofija starega Sojca.

Stari Sojci je rekel: "Jaz sem star 70 let in še vedno sem ne-dožen kot novorojeno dete. Na meni ni greha. Ne more biti. Zakaj? Zato, ker nimam svobodne volje. V moji hiši žena nosi hlače!"

Sebojganski "ges"

Cenjeni K. T. B.! Posveti v "suspirilarsko" glasilo in pogleda morda on ve, odkod prihaja smrad po severni vodni cesti in koliko časa je tokel plin po nepravilnih cevih.

Pink, pink, pink!

Ze zidajo — hlev za kozarce.

POZOR DOPISNIKI!

Obtožnice proti posameznim članom, ali skupinam članov, ali društvom S. N. P. J., posameznim društvenim odborom, celim društvenim odborom, članom glavnega odbora, ali skupinam gl. odborov, ali celemu gl. odboru se ne pošiljajo uradni listi. Slovenski narodna politična jednota ima pravila, in v teh je tiskano s črnilom na belom, kam se tako zadeve pošiljajo v pravilno ročico.

NAROCITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

Vesti iz Jugoslavije

GOSPODARSKI IN VLADNI POLOM.

Naše gospodarske prilike so od dne do dne slabše. Industrija propada, trgovina propada, obrt propada, delo propada, z njim ne propadajo samo gospodarska dobra — propada tudi delavstvo in nameščenstvo.

Marsikatera država se je že nahajala v gospodarski krizi — kapitalistični režim sam rodi take krize — toda nobena kapitalistična država ni še do danes gledala tako brezbržno na teže in teže nazadovanje in propadanje svojega gospodarskega življenja, kakor naša država. Minister trgovine in industrije je po dolgem oklevanju, še več, po prezirljivem desinteresiranju tega vprašanja, ki bi moral praznaprav tvoriti začetek in konec vseh njegovih skrbi, vsega njegovega delovanja, sklical končno pod pritiskom gospodarskih krogov gospodarski svet — sam pa na ta velevažni svet niti prišel ni, njegovi referenti so pa poslušali, in če so kaj zinjili, je bilo takoj očitno, da nimajo sploh za sanacijo gospodarstva nobenega smisla, da niso o tem sploh nič mislili, da jim je to španska vas, še huje, da jim je sploh vseeno, kaj in kako je gospodarstvo. In to se je zgodilo potem, ko je že bila gospodarska kriza na višku in ko so gospodarske organizacije zahtevale sklicanje gospodarskega sveta, da se reši, kar se še rešiti da!

Ali se more še kaka druga država, še kaka druga vlada ponaršati enako fenomenalno brebržnostjo na slepoto za potrebe naroda?

Gospodarske organizacije, pa tudi delavske organizacije, niso vzlic temu popustile, iskale so rešitve, pritisakale, kričale, no, in ker se je začel vsled javne kritike mačati ministrski stol gospodarstva, se je ta končno vendar odglasil ter naznačil po Wilsonovem vzgledu svoje poglede na krizo v dolgi vrsti točk, ki so spet pokazale, kako dilatantsko se vodi našo gospodarsko politiko.

Posegel je vmes tudi predsednik vlade Uzunovič, pa je bilo tudi to, kar je on povedal, tako revno, da bi bilo mnogo bolje, da je tudi topot molčal. Edino to smo slišali, da se bo vlada s problemom bavila, da bo treba prinesiti stvar pred parlament — sedaj pa čitamo, da se je ministrska seja sicer vršila, da se je pa bavila z vprašanjem — prekomorskih kablov! In čitali smo tudi, da je ministrski svet sicer razpravljal tudi o sklicanju narodne skupščine, že zato, ker pridejo v Beograd čeki parlamentare, da pa ne ve, kaj naj bi se dalo na dnevni red zasedanja, ker ni gradiva in načrti niso pripravljani!

Taka je torej ta stvar. Naše gospodarsko življenje propada, z njim propada ves narod, vlada pa nič ne ve, nič ne zna, nič ne ukrene, nje se vse to prav nič ne tiče.

Pa recite, da nismo zapisani veliki in svetli bodočnosti!

In da bi bil narodni zločin, če bi tako vlado in take predstavnik pognali v beg!

Cerkljsko jezero se letos izredno dolgo ni odteklo; šele zadnji teden v septembru je padla voda v toliko, da so mogli kositi. Se predno pa so odpeljali posušeno seno, je voda ponovno narasla radi izredno hudega deževja v noči od nedelje na ponedeljek in odnesla mnogo sena.

Smrt v apnenici. V Novi Bukovici je padla v apnenico štiri-letna Evica, hčerka tamkajšnje posestnika Richterja. Otroka so iz živega apna potegnili grozno opečnega. Umri je naslednjega dne. Sodišče je uvedlo kazensko postopanje proti krivcem smrti male Evice.

Magr. Cankar v zaporu. Po vestih iz Sarajeva je monsignor Karlo Cankar 25. sept. nastopil svojo dvajsetdnevno zaporno kazen v zaporih tamkajšnjega okrožnega sodišča na temelju razsodbe v procesu Janjić-Cankar. Monsignor Cankar je pri-

šel v zapor v svečani obleki. Ob nedeljah bi opravljal službo božjo jetnikom. Po tiskovnem zakonu pripada msgr. Cankarju "custodia honesta", to je dostojno urejena soba s posteljo, umivalnikom in pisalno mizo.

Kdo je zmagal? Tudi Slovenija ima svoje posebnosti. Na primer to, da je pri nas pred vsakimi volitvami vsaka stranka sigurna zmage, po končanem volitvah pa živ krist ne ve, kdo je pravzaprav zmagal. Tako je tudi sedaj, ko so volitve v Trgovsko in obrtniško zbornico pri kraju "Narodni Dnevnik" trdi, da so zmagali Jelacini kandidati, "Slovenec" pravi, da nje-govi, "Jutro" pa vpije, da so demokrati kandidati naklestili i ene i druge. Pa se potrpežljivi slovenski Janez, ki preki-pevaš navdušenja za sveto našo stvar, spoznaj! Ali je bilo sploh treba toliko vika in kričati, da so razmere v Trgovski zbornici še bolj zamotane kot prej in da se bo delalo za uspeh industrije, trgovine in obrti še manj kot prej?

Vlada in najemniški zakon. Najemniške in delavske organizacije širom države prirerajo protestne shode, delavski listi opozarjajo na nevarnosti, ki prete delovnim slojem, ako se najemniški zakon ukine — vlada pa na vse to lepo molči. Kakor da se vse to nje prav nič ne tiče. Ali pa hoče s tem svojim molkom povedati, da se bo najemniški zakon vendarle ukini-l? Naloga naših organizacij in sploh vsega ogroženega naroda je, da s krepko, nepomirljivo akcijo prisili vlado, da pove, kaj misli in ne samo to — še več: da se obveže podaljšati veljav-nost najemniškega zakona, kakor to zahtevajo najemniki sami.

Težka železnična nesreča v Črnomlju. V Črnomlju se je zgodila 3. oktobra zvečer težka železniška nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Stroj tovarnega vlaka je povozil postajo-nalca in v Semču, Mihaela Šrakarja. Odrezal mu je obe nogi in zmečkal prsi koš, da je nastopila takoj smrt. Kako se je pravzaprav zgodila nesreča, še ni znano. Pokojni je bil v 44. letu in doma iz Kranja in je bil na Dolenjakem splošno priljubljen. Zavzemal se je posebno za okrasitev postaj s cvetkami.

Bančna katastrofa. Slaven-ska banka v Zagrebu, ki se je prvotno šopirila tudi v Sloveniji kot izrazit zavod samostojnih demokratov, mora že drugič dejati obračun zaradi svojega nesrečnega gospodarstva. Odpisala je že enkrat rezervno in 40 milijonov dinarjev svojih delnic. Glavni deleznik je postala še pred prvo katastrofo Trboveljska premogokopna družba, ki jo v koncernu dunajske "Laender-bank". Očitek grozečega poloma gre tudi na račun Laenderban-ke, ker je tako slabo nadzirala "Slavensko banko".

Sedanji položaj Slaven-ske banke je pa kritičnejši, kakor je bil prvič. Mnogo lepih obljub čitamo po časopisju, da bodo Slaven-sko banko prevzeli drugi denarni zavodi ter čuvali interese vlagateljev. Vse časopisje obravnava to vprašanje le rezervirano, kakor bi hotelo nekaj prikritivati. Tako postopanje je pa v slučaju, ako bo narodno gos-podarstvo težko prizadeto, neodpu-stljiv greh. Milijone, ki so jih vodeči bankirji izsesali iz naroda ali zase ali pa nesametno zapravili, bo kapitalizem, da poravnava večjo škodo, izsesal zo-pet le iz zaslužnjega delav-stva. Jasen odgovor je potreben. Kako je mogoče, da se je v ne-kaj letih napravilo toliko milijon-ov; kam so šli ti milijoni in kdo je kriv te ogromne katastro-fe. Kateri javni zavodi, kateri denarni zavodi utegnejo trpeti škodo, ki jo bo morala nositi javnost, da ta, in ne skrahirani bankirji, obvaruje hranilnice pred občutnejšo izgubo. Vsek-poznavalec razmer je moral že pred letom dni vedeti, kako gos-podarstvo v tej banki.

Agitirajte za "Prosveto"!

IZ PRIMORJA

Silno neurje v Primorju. — Trst, 27. septembra. Včeraj ponoči je divjala na Primorskem strašna nevihta s točo. Nad Trstom se je utrgal oblak. Radi močnih nalivov je Soča narasla za 1 meter ter je na več krajih poplavlila spodnjo furlansko ravnino. V Trzinu in v Roržkih je voda vdrila v stanovanja in trgovine ter odnesla mnogo blaga. Trst je ostal vse noč brez elektrice razsvetljave do danes opoldne. Tramvajski promet je bil do danes opoldne prekinjen. Vlaki so prihajali v Trst s šest-urno zamudo, ker je bila greda na več krajih zasuta. Prav tako so bile do danes opoldne prekinjene vse telefonske in brez-javne zveze z notranjostjo dr-zave in inozemstvom. Toča je povzročila na polju veliko škodo.

V Solkanu se nahaja gostilna Marušič, kamor so radi zahajali solkanski Slovenci. To Italija-nom ni bilo po volji. In ker Slo-venecem ne morejo prepovedati hoditi v katerokoli gostilno, so sešli po drugem sredstvu, da so zaprli gostilno, ki jim ni bila po-godu. Stara italijanska metoda, če bodo Slovenci radi tega bolj fašistovski je drugo vprašanje.

Samomor. 39 letni Fran Treb-še iz Srpence na Bovškem je bil že dlje časa zmešan in je več-krat sestri in županu rekel, da bo naredil konec svojemu življe-nju. Te dni so potegnili njego-vo truplo iz Soče pri Plavah.

Benelški Slovenci imajo svoj poseben molitvenik, ki so ga ti-skali v Gorici. Toda Italijani so kmalu izvohalo to nevarno orož-je pri Slovencih, ki so pod Itali-jo že nad petdeset let, a še vedno niso pozabili svojega jezika. O-rožniki lovijo te molitvenike ka-kor kakke bombe. Če gre delnica z molitvenikom v cerkev, ga mo-rja pokazati stražečemu organu. Oko postave pogleda, če je mo-litvenik slovenski. Če je — hop po njem, zaplenjen. Baje se-gajo celo v žep in preiskujejo vernike ob nedeljah, kadar gre-do k maši.

Odpuščenje učiteljev. Nada-lje je uvedeno odpustno postop-anje proti učiteljem E. Zornu v Solkanu in Fr. Mermolji v Do-brvaljah ter proti učiteljem Karli Srebrniču v Solkanu, Ivan-ki Volariču v Gorjah in Ani Gr-želj v Podmelcu. Disciplinarno postopanje se je pričelo proti L. Paljku, učitelju v Lokavcu.

Smrtna kosa. V Trstu je um-rila Milena Cancin, rojena Per-havec, učiteljica na slovenski zasebni šoli pri Sv. Jakobu v Trstu, na kateri je delovala od leta 1917. V Pulj je umrl An-ton Ražem, vpkojeni štabni podčastnik, star 65 let. V De-kanih je preminul g. Ivan Grižon, bivši dekan.

Podrobnosti o bojih med fašisti in orožniki v Trstu. Tržaške fašiste so strahovali priseljenci iz starih provinc. Poprej so se delili v pristaje Giunte in proti Giunti, potem je bil Farinacci-jabolk razdora. Nekoč je pri-šel Farinacci v Trst, da bi na-pravil mir, ali izzval je krvave pretepe. Farinacci je bil izgnan iz Trsta na ukaz notranjega mi-nistra Federzonia. Prišel je Ricci čistiti tržaški fašizem. Kriza je izbruhnila z vso silo, ko se je hotel Ricci polastiti sta-rega filharmoničnega društva. Člani, okoli tisoč, so se upri li sklenili izključiti iz društva fašiste, katerih je bilo le malo. V noči na 14. je bil odrejen na-skok na društvo in prostori so bili zavzeti. Prišli so orožniki iz zahtevali, da fašisti odidejo. Pričeli so pokati revolverji. Fašisti zbeže, zapustivši dva ra-njenca; eden je še po noči umrl. Eden izmed listov, zaplenjenih druge jutro, je obdoljeval orož-nike, da so v službi framacjon-stva. V ulici Sanita hočejo fašisti-okioli 13. naskočiti orožni-ko v okoli sto strelov izpuste na vrata. Fašisti vstopijo. Pre-tepejo stražo, več orožnikov je težko ranjenih. Prišlo je vojaš-tvo, fašisti so se nekaj branili, vojaštvo je aretiralo vse. Isto-časno se je izvršil napad na cen-tralno kvesturo, ki pa je bil od-bit. Prišel je generalni taj-nik Turati in Ricci je bil odža-gan.

Odsvi z detroitske konvencije

Detroit, Mich. — (F. P.) — Ko je bil Green ponovno iz-vo-ljen predsednikom A. D. F., se je zahvalil delegatov in med drugim je rekel, da upa, da bo do njegovi močnani boljše funk-cionirali prihodnje leto!

John Broomley, bratski delegat iz Anglije, ki je delegate o-govarjal a "sodruži", je dejal, ko so mu unije železničarskih delavcev poklonile v spomin uru s eliko Washingtona, sledeče: "Vaši dedje so namahali moje dede v vojni, toda molji dedje so posekali vaše dede s hitrejšimi petami."

Max Hayes, delegat in soci-alist iz Ohio, je v svojem govoru, v katerem je pobijal "delavsko osvajanje" industrij s kupovan-jem delnic, dejal: "Leland Olds, dleavski ekonomičar, je izračunal, da bi vzele delavce 2000 let predno pokupijo s svoji-mi mesdajni 51 odstotkov de-ležev vsega kapitala v ameriških industrijah."

ZOPETNA UVEDBA SMRTNE KAZNI V ITALIJI.

Zadnje besede ima Vatikan.

V Italiji hočejo zadnje čase zopet uvedti smrtno kazen. Po-vođ za to odločitev je dal seda-nji vladi zadnji bombni atentat na Mussolinija. Mussolini je zave-do prestrel s juristi in kmalu se je razširila vest, da bo do sodila take obtožbe, ki za-služijo smrti, posebno sodišča, nekakšne porote, kakršne so predstavljal priseljenični sodi-šča v nekdanjih časih.

Sedaj pa javljajo, da oblika sodišča za smrtne kazni v Italiji še ni definitivno fiksirana. Ita-lijanska vlada se hoče o stvari še posvetovati z Vatikanom in neka agencija iz Rima celo na-glašna, da je od stališča Vatika-na odvisna načelna rešitev tega vprašanja v italijanski državi. Vatikan je baje odgovoril, da ne nasprotuje uvedbi smrtne kazni, če pride za take primere v po-štev kaznovanje težkih zločin-cev, ki strežejo po življenju kra-lju ali Mussoliniju. Tako sta se zopet enkrat znašla na skupni točki bivši antiklerikalca Mus-solini in rimski papež, ki danes podpira fašistovski politiko tu-di tedaj, kadar gre za njene osebne koristi.

3 polja vede

NOVO ODKRITJE V ATOMSKI TEORIJ.

Na zborovanju naravoslovcev v. Duesseldorfu je prošli teden povedal fizik in profesor dunaj-ske univerze dr. Ehrenhaft, da se mu je na podlagi eksperimen-tov ponorečilo dognati eksistenco še manjših elementarnih teles kakor so elektroni. Ehrenhaft je izdelal mikromagnet, kate-rga pola sta različne velikosti ter sta samo 2 mm oddaljena eden od drugega. Med oba pola je kemik natrosil mala telesa, ka-tera so bila jedva vidna pod mi-kroskopom. Njih velikost je znašala samo par stotink mikro-na. Strokovnjak je dobil te de-lece iz platina in nikla. Delci teh kovin so se premikali iz mest nižjega magnetičnega pritiska na mesta višjega, obratno pa so se delci iz zlata, srebra in sele-na premikali v nasprotni smeri na mesta nižjega pritiska.

Iz tega premikanja sklepa u-čenjak, da so ta telesa okrogla in da imajo normalno gostoto. Če so se ti delci naslektrili, je znašala množina njihove elek-trike samo polovico elektrike enega elektrona. Elektron ve-lja v moderni fiziki kot nedeljiv. Kakor je moderna znanost do-kazala delitev atoma v še manj-sje telesa, tako so sedaj ti naj-novejši poskusi pokazali, da tu-di elektron še ni zadnji naj-manjši sestavni delec v znani nam atomski teoriji.

LASTNICA UREDNIŠTVA.

Waukegan, Ill. — Dopolje smo morali priložiti v detroitski iz-daji, ker v sredini ni bilo pro-stora.—Pozdrav!

SLIKE IZ NASELBIN

K desetletni družva št. 300.

Braddock, Pa. — Poročati moramo, da smo obhajali 10-letnico našega društvenega ob-stanka. Naše društvo št. 300 "Napredni Slovenci" S. N. P. J., se je spomnilo na svojo 10-let-nico s tem, da jo je na dostojen način praznovalo, in sicer z vin-sko trgatvijo in govori. Ne morem si drugače tolmačiti, ka-kor da je v naših sredihi nekakš-ponos na naše delo, ki ga vrši ta organizacija. "To čitam na obrazih udeležencev," se je iz-razil brat John Terceji, član gli-porotnega odbora v svojem go-voru, ki je bil zato sem povabljen in je tudi resnica, kar je izrazil. Le pogledajmo nazaj v zgodovino te organizacije, ki sega že blizu enega četrstolet-ja, vemo, da je imela vsakoake nasprotnike, ki so vršili uma-zano delo proti nji, da jo uničijo ali pa spravijo v slabo luč. Ona je slavila ob času svojega 20-letnega obstoja svoj epohačni triumf v napredu in tega se je za časa 10-letnice obstoja našega društva naše članstvo spomnilo ter si priključilo v spo-min boje, s katerimi smo v naš-tem društvu tudi pomagali gladiti pot jednoti do napredka.

Imeli smo zadnje čase več društvenega nesporazuma, ali smo vse preboleli in na obrazih udeležencev je bila čitati neka-ka bratska zveza. Ne smemo tudi po zabiti, da so naše pridne članice bile pri tej prireditvi precej aktivne ter poskušale z vsem, kar si mora človek za ča-sa takih prireditiv pozeleti. Okinele so svoje društvene brate z belimi in rudičimi na-geljmi, pomagale grozdjo spravi-ti, kamor spada ter strege na vse načine, da je ta naša pri-re-ditev bolj sijajno izpadla. Hvala jim! Naj nam bo ta zgodovin-ski dan v spominu kar največ mogoče ter delujmo naprej, da bo ta organizacija izvršila svo-jo zgodovinsko nalogo in s tem dala razumeti njenim smrtnim sovražnikom, da je delo, ki ga proti njej vršijo, zlivanje olja na ogenj s čemur posopušajo, da bolj gori.

Naprej za društvo Napredni Slovencov št. 300 S. N. P. J. ter cele S. N. P. J. — Poročevalec.

Poročilo o stavki v žitarni.

Pittsburg, Cal. — Na 30. sep-tembra so nam nabili ceno od-čitno funtov žice. Ne mogoče ceno, kot je bila poprej ali bolj-šo, temveč ceno, da ne odgovar-ja sedanji druginji. Vsa, kdor je videl novo lestvico, so je ako-raj ustrašili, kajti mu znižuje njegove dnevne plače od \$1.50 do \$2.50 na dan, to je za osem-urno garanje. Vsi smo nekako nevoljno delali zadnji dan v septembru, a še bolj pa na prvega oktobra ko smo morali delati za toliko manjšo plačo. Pričakovali smo, da bo gotovo delovna moč, ki dela čez dan, gotovo podvela kakšno akcijo in protestovalna proti znižanju, ali ni bilo nikogar, da bi se podvzeli? Gotovo se je hal vsak za svojo kožo. V ponedeljek 4. oktobra, ko smo prišli zjutraj na delo ob 8., smo gotovo vsi za-čeli delati, ali nevoljno, kajti vsak si je predstavljal, koliko bo sedaj manj zaslužil kot po-prej.

Kaj storiti? Nič drugega kot iti ven. To se je tudi zgodilo ob 9:15 zjutraj istega dne. Vpraša-li smo drug drugega, kaj boš ti napravil, če gremo ven? Bom šel tudi jaz, če greste vi, je bli odgovor. Nekdo je zaplaskal s sireno, katero imamo v tovarni za poklicanje električarja ali mehanika, če se kaj pokvari in tako smo vsi prestali z nadalj-nim delom. Preden smo šli ven, smo poklicali našega predde-lavca in mu posydali, zakaj gremo iz tovarne, nakar nam je začel govoriti, da bi bilo najboljšje, če bi šli nazaj delat in pri tem vršili pogajanja za uravnanje cene.

Ali mi se nismo dali kar tako in smo šli ven, če tudi so nam grozili, ako registriramo naše delovne karte ven, da jih ve bomo več mogli registrirati notri. Ko smo vse to izvršili, je bila naše naloga najprej obiska-ti vse ostale delavce, kateri imajo iti ven ob štirih popoldne in

ob dvanajstih o polnoči, kajti če bi bili ostali delavci šli ven, bi bili mi gotovo vršeni z dela kot začetniki protesta ali štrajka.

Prekrižali smo jim račun in smo se zbrali skupaj. Izvolili smo odbor, v katerem sem tudi jaz in se odpravili do general-nega ravnatelja tovarne, da bi mogoče dobili samo polovico znižanja, če se ne bi dalo vsega. Ali kadar je seznal, iz katerega delovnega časa smo, nas ni ho-tel več poslušati in naša konfe-renca se je razbila brez kakšne-ga uspeha. V četrtek, ko to pišem, še ni nobenega odpoulan-ca od strani kompanije, da bi bili voljni raspravljati z nami in tako bomo počakali ta teden, ne da bi šli dalje od naše strani.

Drugi teden bomo morali kaj podvzeti, da se nam naši žičarji ne skuajo ter ne grede nazaj brez povisjanja plače. Ni nas voljko, ki smo zaštrajkali, 40 po-število, ali drugi dan je bilo čez 200 drugih delavcev odslovlje-nih začasno, ker ne morejo de-lati, če mi ne delamo. Pri tem smo si naročili od Amalgamated Iron Steel and Tin Workers Union organizatorja, da bi se organiziral v unijo, ne samo mi, temveč vsi ostali delavci te to-varne.

Pri tem smo tudi nasvolili list na Labor Comilior in Sacra-mento, da ne bi kompanija importirala stavkokazov na naša mesta, kajti to je v postavi, da ne more noben tovarnar impor-tirati štrajkolomcev. To nas bo tudi branilo, a kompaniji bomo zadal veliko izgubo, dočim mi ne bomo izgubili drugega kot nekaj delovnih dni, a če dobimo nazaj, kar smo zgubili pri od-rezanju naših plač, nam bo sto-terto poplačano v nekaj mesecih.

Druga sedaj nimam poro-čati kot, da smo imeli precej de-lja na prvega oktobra. En dan je delovalo in zopet je lepo vreme. Podnevi je solnce žgoče; noči so pa hladne, da se mora-mo odevati.

Pozdrav vaem zavednim de-lavcem in čitateljem Prosvete. —Max F. Rolih, član društva 304 S. N. P. J.

Stavkarji v Waukeganu zmagali na celi črti.

Greys Lake, Ill. — Dne 10. oktobra je bila podpisana po-godba s stavkarji. Stavka je to-rej končana, kajti kompanija se je udala in pristala na pogoje. Lahko rečem, da je to zmaga na celi črti, in sicer pri dveh kroja-ških podjetjih. Ta slučaj je jako dobro pokazal, koliko delavci lahko dosežejo, če so slojni; tudi trmojavli podjetniki se jim mo-rajajo ukloniti. Člani in članice S. N. P. J., ki so bili opozorjeni na pravila jednote, se zdaj lahko vrnejo delat, ker zdaj bo vse poravnano s unijo.

Pozdravim stavkarje in stav-karice, ki so se trdno držali. —Louis Kuznik.

Unijske delavce nadomeščajo.

Manifold, Pa. — Tu že tri le-ta ne obratujejo rudniki. Rud-nika št. 1 in št. 2 na Enterprise sta začela obratovati po plačilni listvilci iz leta 1917. Rudarje, ki žive po kompanijskih hišah, je superintendent nagovarjal, da bi šli delat, pa niso hoteli in jih zdaj naganja iz stanovanj. Pri-selilo se je že veliko zamorcev, tako da bo vsa kolonija kmalu polna s črnimi. Mislim, da v ja-mi ne naredijo veliko, ker ljudje so od vseh vetrov in večinoma sami taki, ki jame odznotra še nikoli videli niso.

Jaz hodim delat eno uro in pol daleč k Lindley Coal družbi. Tam imamo še unijske plače, od premo-ga pa pri tehtanju dovolj ukra-dejo. Metvega dela tudi nič ne plačajo. Mislim, da bomo res kmalu vsi pod odprto delavnico, če bomo še dolgo imeli Lewisa za unijskega predsednika. Ta se menda sploh ne zmeni, kako ru-darji izgubljamo organizacijo kos za kosom. Njemu je zato, da denar vleče, rudar pa lahko na mestu pogine. Koliko jih zdaj štrajka, toda od unije ne dobijo nikake podpore. Zato jaz mislim, da bomo prihodnje izvolili bolj-šega predsednika in tako tudi druge odbornike, ki so sposobni voditi današnjo organizacijo k urjenju. Odbor moramo imeti, ki bo bolj gledal, kako se godi rudarjem, da bo vse organizir-til in kaj dosegel. Dokler niso vsi rudarji organizirani, toliko

časa bodo podjetniki tudi lahko delali z nami, kar se jim bo sija-bilo.

Pozdravim brate in sestre ter čitatelje Prosvete. — Frank Mochkrait.

Dopolje s potovanja.

Rochester, Minnesota. — Ro-chester je prijazno malo mesto, v katerem ni nobene industrije; mesto služi samo kot zdraviljs-šče. Od več rojakov sem že do-bili vprašanja, da-li se ljudje tu kaj uspešno zdravijo in kako je tu z zdravniki. V Rochesterju je klinika, v kateri se nahaja okoli štiristo zdravnikov, med katerimi so gotovo različne spo-sobnosti, po mojem mnenju je med temi tudi veliko miadih, ka-teri šele študirajo in delajo po navodilih izkušenejših zdravni-kov. Operacij je precej uspeš-nih, toda dosti pride sem tudi takih, ki jih po preiskavi pošlje-jo domov, ako so nezdravilj-ivi. Nekaterim dajo navodila, da se lahko zdravijo pri dom-čnem zdravniku; če je potrebna operacija, pa jo takoj izvrše. Bolnik, ki ima pomisleke radi domačega zdravnika — kar se čestokrat zgodi — lahko pride sem, na preiskavo.

Pisal sem rojakom, da jih kratkem običem, ker pa so mi dali navodila, da so mi potrebna zdravila vsaki dan, kakor tu-di zdravnik za nedoločeno čas, mi je bila nadaljna agitacija za naš list nemogoča. Ako bodočnost prinese kaj boljšega, se vidimo pozneje. Če kdo ni prejel rači, katere je naročil od mene, naj piše na upravnitvo ali pa do mene na naslov 242 — 49th St., Brooklyn, N. Y. — Thom Celik.

Velika tatvina kozuhovine.

Sheboygan, Wisconsin. — V nedeljo dne 10. t. m. so v tuka-jnji največji prodajalni H. C. France Co. tatovi, pokradli za \$50,000 do \$60,000 vrednosti — največ v kozuhovini. O tatovih ni duha ne sluha. Nakradeno so naložili na truck late kompani-je. Na delu so bili od osme ure pa do štirih zjutraj. Nočne ču-vaje so povesali in jih spravili v gornje nadstropje. Prodajalna se nahaja sredi mesta na glavni ce-sti. Vseeno jih ni nihče oviral pri tatvini. Dasi imamo izvrstno policijo, so raznovrstne tatvine na dnevnem redu. — Poročevalec.

KLOBASE KRAJISKE KLOBASE

Zopet raspisujem po vsi Ameriki izvrstne klobase, kakor je že tisoč-rojakom znano, da so bile moje klobase izvrstno vsako leto, in letos pa bodo še boljše. Denar se vrne ostni, ki niso zadovoljni. Uljudno se pri-poročam mojim stari in novim od-malceem sa obilo naročil. Cena 50c funt. Poštnina ni všteta. Denar pošljite z naročilom ali pa vam pošljem na C. O. D.

Slovenski trgovci bodete rojakom zelo ustregli, ako bodeite imeli naše klobase v zalogi. Pišite po čeno. Vsa pisma in naročila pišite na:

JOSEPH LESKOVAR
610—14th Street, Racine, Wis.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Sept. 30-1926) po-meni, da vam je naročnina po-tekla ta dan. Ponovite je pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejme-te, je mogoče vstavljeno, ker ni bil plačan. Ako je vaš list pla-čan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega na-slova, pišite nam šopimico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dr-žavljeni tajniki in drugi zastopni-ki, pri katerih lahko plačate naročnino.
Naročnina za celo leto je \$3.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.50 in za celo leto \$3.50.
Za mesto Chicago in Clevelo za leto \$4.50, pol leta \$3.50, za člana \$3.50.
Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$5.00.
Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.
Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:
UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
3637 S. Lawrence Ave.
CHICAGO, ILL.

Ameriška petrolejska industrija

Gasolin in mazilna olja.
S tolikimi avtomobili v Združenih državah — po en avtomobil za vsakih pet prebivalcev — se široko običnostev seveda največ zanima za gasolina. Sama destilacija petroleja ne bi mogla niti od daleč preskrbovati vseh avtomobilov z zadostno količino gasolina; kajti, kakor smo omenili, se v petroleju izvorno nahaja le 25 odstotkov gasolina. Gasolin pa se danes večinoma pridobiva iz razmeroma neporabnega plinovega olja (gas oil), ki tvori 40 odstotkov petroleja. Način kemičnega pridobivanja gasolina iz težjih olj je bil iznajden l. 1912 od kemičarjev Standard Oil družbe v Indiani in nosi ime "cracking". Olje drži nekoliko ur pod visoko temperaturo in preprečuje vretje potom težkega pritiska. Ako temperatura olja znaša čez 700 stopinj Fahrenheit, se molekuli (najmanjši delci) olja valed vročine zatresejo s tako silo, da se združijo v manjše molekule. Tako se hidrokarbon, ki ga plinovo olje vsebuje, obstoječ iz 20 atomov ogljika in 42 vodikov, združi v dva molekula, od katerih vsak vsebuje po 10 atomov ogljika, ali pa celo v tri ali več molekulov od 6 do 7 atomov ogljika. Na tak način se molekuli, ki je poprej zavrel ob tako visoki temperaturi, da je spa-

dal v vrsto plinovega olja, združi v molekule, ki so primerni za gasolin. To je v glavnem proces, ki je znan pod imenom "cracking" in ki je povečal zalogo gasolina ter pomagal k razvoju avtomobilstva.

Mazilno olje (lubricant) je tudi petrolejski produkt, s katerim je avtomobil seznanil milijone ljudi. Morda 99 odstotkov vseh umetnih maščevin izvira danes iz petroleja. V prejšnjih časih so mazali stroje z živalsko maščo ali rastlinskimi oljem. Toda te maščevine so podvržene počasni oksidaciji in postanejo žilavte, kar ima slabe posledice na kovine in stroj. Ko so odkrili petrolej, je večja brzina strojev že komaj bila mogoča ob rabi živalskih in rastlinskih mazil. Dajni razvoj mehanike je bil le mogoč z uporabo mineralnega olja. Prehod iz živalskega in rastlinskega olja na mineralna olja kot mazila je bil revolucija, brez težko. Nekatere masti in olja, ki so jih rabili poprej kot mazila, so bila jedljiva, kot kokosovo olje, oljivo olje in tolače, in delavci so dotikrat rabili ta mazila tudi za zabelo. Strojevodje višinskih čolnov na Reni kanezega mineralnega olja, ko niso hoteli uporabljati ameriško poskusili cvrti rišo v tem olju. Delavci v italijanskih tovarnah so se zgražali nad pennsylvanijskim mazilnim oljem, ko so ga poskusili kot zabelo za svojo solato.

VI. Petrolejske družbe.

Rafinerije se v glavnem nahajajo blizu morja in drugih vodnih cest, od katerih se produkti ameriške petrolejske industrije izvažajo v vsak kot in konec sveta. To ni prav nič pretirano. Potniki v najoddaljših krajih sveta so v svojih potopisih omenili čolne divjakov, zakrpanih s splotčevinami iz kant ameriškega petroleja. Ogromen kapital je investiran v industrijo, ki jo vodijo velike korporacije. Oglasi na postajah za gasolin in garažah so popularizirale njihovo ime, dajši se vsakdo seveda takoj ne zmišlja na to, da na pr. toliko oglašena beseda "Socony" je le skovanka iz začetnih črk Standard Oil Company of New York. Druge velike korporacije so Standard Oil Company of New Jersey, Standard Oil Company of Indiana, Standard Oil Company of California, Tide Water Associated Oil Company, Maryland Oil Company, Vacuum Oil Company, Texas Oil Company, Sinclair Oil Co. in druge.

Petrolej bo kmalu zmanjkal. Kaj pa bomo počeli, ko bo zaloga petroleja popolnoma zmanjkala? Znanstveniki federalne vlade so izračunali, da bodo vsi znanji viri petroleja izčrpani tekom dvajsetih let. V daljši bodočnosti bo veda pač morala iznajti nove vire za gonilno silo in za mazila. Drugeče vamer-

lični narodi sorodni in slični. — skratka iščejo vseh človečanstva. Res je, da očitujejo osebe, ki jih slikajo v povestih in romanah, svojstvene lastnosti, posebnosti in izživljajo na svoj način, toda te osebe vsebujejo tudi in predvsem povsem občečlovečansko bitnost in vsakdo najde v njih nekaj domačega, nekaj, kar je tudi njemu blizu in pojmljivo, nekaj kar je bistveno — človeku. Tako je baš iz tega vidika za naš XX. vek najbolj značilen in pomemben pisatelj Marcel Proust, ki združuje v sebi slikarja običajev in navad po vzorcu romanopiscev prošlega stoletja, pa tudi psihologa naše dobe.

Ali naj vam še tolačim pomen potovanj? Napisal bi delo knjigo o tem, če bi se hotel do konca zgovoriti. Ne utegnem, kajti jutri že spet sedem v vlak ...

Georgas Duhamel-Miran Jare: O mojih potovanjih

In tedaj, ko sem zapustil Tunis, sem preživljal pomlad s svojimi prijatelji na Holandskem. Poletje me je žgalo na Grakem in v bližnjem Vzhodu. Danes sem se vrnil iz Finske. Bilo je bogato, široko in pestro potovanje. In zdaj? In poslej? In prej? O, že mnogo romanj je za mano! Italija, ... večina evropskih dežel.

Čemu vas ta potovanja? Da bi videl in doživel kaj novega? O, nikakor ne! Če hočem doživeti kaj novega, mi je treba samo stopiti na ulico med množico, ali pa obiskati znanca in prijatelja. Čemu torej doiga vrsta vseh teh romanj? Da bi se odpočil? Ne, saj nisem utrujen? Da bi se utrudil? Saj nisem navlekčan. Nikoli se ne dolgočasim, razven morda kdaj v gledališču. Da, izvršim kako važno naročilo? Ne, nihče me ne pošilja po svetu. Da, bi proučeval tuje življenje, navade in običaje neznanih mi narodov? Se manj.

O, potujem, da bi bolj razumel sebe samega, da bi srečal ljudi, da bi našel — človeka! Potujem predvsem, da bi se naučil spoznati ne samo to, kar sem našel, temveč tudi to, kar sem zapustil, da bi si ogledal takorekoč obraz, hrbet in bok predmeta. V vsakem bitju iščem namena in pomena, kajti stara civilizacija, dragocen plod tolikih naporov, je v nevarnosti. V trenutku, ko je dosegla svoj višek, je kroček izbrancev spoznal, da preti temu okamenelomu svetu visoko pognanega človeškega duha raskroj, pogin, razpad. Vse sile moramo zbrati, da preprečimo to smrt. Spoznavati se moramo — zato potujem. Poleg tega posecam muzeje in se ustavljam ob starih spomenikih ali pa se razgledujem z višine na novo pokrajino.

Ljubim človeka v njegovi domačiji, v njegovi prošlosti, ljubim vsakega duha v njegovem kraljestvu in razdobju. Sodobni pisatelj mora utrjevati take duševne vezi med narodi. Poročete mi: se važnejše je, da opazuje in popisuje običaje svojega naroda. O, zdaj sva skupaj. Baš ob tej točki morava za hip obstati. Dobro veste, da ima naša najslabša umetnina XIX. veka, roman "Gospa Bovyarjeva" podnaslov "slika običajev in življenja na kmetih." Resnično: delj ko pol stoletja so se francoski pisatelji bavili s proučevanjem in opisovanjem "običajev in navad" določnega kraja ali dežele. To je bilo široko, pošteno delo opazovanja in razkrivanja in opredeljevanja. Kaj pa naj stori pisatelj, ki je vstopil v novo, prej tuje mu obelježje? Prav tako naj beleži samo važne lastnosti in posebnosti pokrajine, prebivalcev in ondodnega življenja? Res je: preje so delovali v tej smeri in sestavili ogromno razpredelbo, znanstveno točno in podrobno, vzorno in skladno z vsemi "metodami" analize. A zdaj? Danes pa se zanimajo pisatelji za vse druge, bolj važne naloge. Ne lažejo več ločilih posebnosti in znamenj, temveč, nasprotno: najti skušajo vse one podobnosti, po katerih so si raz-

lični narodi sorodni in slični. — skratka iščejo vseh človečanstva. Res je, da očitujejo osebe, ki jih slikajo v povestih in romanah, svojstvene lastnosti, posebnosti in izživljajo na svoj način, toda te osebe vsebujejo tudi in predvsem povsem občečlovečansko bitnost in vsakdo najde v njih nekaj domačega, nekaj, kar je tudi njemu blizu in pojmljivo, nekaj kar je bistveno — človeku. Tako je baš iz tega vidika za naš XX. vek najbolj značilen in pomemben pisatelj Marcel Proust, ki združuje v sebi slikarja običajev in navad po vzorcu romanopiscev prošlega stoletja, pa tudi psihologa naše dobe.

ZA STARI KRAJ

Zima se bliža in z mrazom naraščajo potrebe in trpljenje. Povodnji, slabe letine, visoki davki in druge nagloge bodo potrebe letošnje zimo več kakor povdobje. Kdo drugi naj pomaga, ako ne Amerikanci?

DENARNE POŠILJATVE
so najboljša podpora in darila. Naša banka ima lastno sveto in polito in bankami v starem kraju in zato more izvrševati denarne pošiljate hitro in zanesljivo, po polti ali izročilno; ter po nizkih cenah. Mi tudi dolarje izplačujemo v Jugoslaviji.

DENAR IZ STAREGA KRAJA
imajo mnogi rojaki dobiti, bodisi iz bank, od privratnikov, od sodnje itd. Mi imamo v teh zadevah številne iskavnje in zato vsakomur lahko ustrezemo.

NOTARSKA IN ODVETNIŠKA POSEB
oskrbimo mi tako za tukaj, kakor tudi v starem kraju. Pooblastila, kupne pogodbe, pobornice itd. lahko dobiti pri nas. Ako rabite v starem kraju zanesljivo in točno odvetniško pomoč, vam je lahko oskrbimo.

OSEBE IZ STAREGA KRAJA
mi hitro dobimo v Ameriko, ako jim je vetop po zakonu dovoljen. Mi izdelamo izjave, prošnje za Washington in vse, kar spada zraven.

SKUPNO POTOVANJE ZA BOŽIČ
v stari kraj pridemo na 4. dec. t. l. na francoskem parniku "Paris." Potnike bo spremljal gradnik družbe. Potniki naj se priglasijo pri pred. zlasti nadriavljeni, da jim preskrbimo za pred odhodom dovoljenja za povrnitev v Ameriko.

Ako želite potovati pred omenjenim datumom, nam pišite po vorni red. Mi zastopamo vse linije in zato lahko ustrezemo.

Vse dopisa o teh zadevah naslovite na banko

ZAKRAJSEK & ČEŠARK
455 W. 22nd Str.
New York, N. Y.

Poslužite se kampanje za nove člane in pridobite si razpisane nagrade!

BAZNO
Srednjeveški recepti. Naši predniki so imeli bogme čudne pojme o medicini in o učinku raznih sredstev zoper bolezni. Kopico takih predpisov citamo v francoskem "Botaničnem in farmacijskem besednjaku" iz leta 1791., ki je pred kratkim izšel v novi izdaji. Med njimi se nahajajo taki recepti, da bi človek skoraj ne verjel, da jih je pogodil človeški duh. Evo jih par najzanimivejših!

Pod zaglavjem "Človek" piše poznani avtor med drugim: Človeški lasje odganjajo vročico. Sežgi jih in jih daj bolniku duhati. S pomočjo destilacije se dobi iz las neka hlapljiva in ostro dišeča sol, ki ima iste lastnosti kakor človeška črepinja. Le-ta se da s pridom uporabljati proti kapli. Posebno priporočljiva je lobanja mladega fanta, ki je po možnosti umri nasilne smrti. Treba jo je dobro smleti, pri čemer pa velja paziti, da se preveč ne posuši. Tako pripravljen prah služi tudi dobro proti mori.

Sapa težeča človeka je dobra za vpetje oči.
Nohti prstov na rokah in nogah so priporočljivo sredstvo za bruhanje. (O tem pač ne dvomimo!)
Kri iz nosa, dobro posušena na vroči ponvi, ustavlja krvavitve.
Za vročico in zlatenico ni boljšega kakor uši, ki jih moraš ziv pogoltniti (brrr!).
Dalje priporoča knjiga, naj ima vsakdo, ki se boji bolezni, domapravo pravcato mumijo. Pa niso vse dobre. Najboljše so črne, močno smrdeče mumije. Z njimi se ubraniš omotice in ozdraviš božjanost. Njihov jolšča miri bolečine in blaži kře.
Človeške kosti pogase sleherni ogenj.
Če te mučijo bezgavke, pij iz črepinje samomorilca!
In tako dalje! Sličnih receptov je v knjigi nebroj. Našteli smo le najbolj značilne.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

- ima v zalogi sledeče knjige:
- AMERIŠKI SLOVENC! — izvrstna krásna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00
 - Slovensko-Angliška Slovnica — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00
 - Zakon Biogenesije — tolači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50
 - Pater Malaventura — V Kabareu — zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50
 - Zajedaki — resnična povest in prava ilustracija doslej skrivnega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75
 - Jimmie Higgins — krásna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00
 - Zapiski 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo...\$0c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

- William Sizer, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
- Anton Jankovich, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
- Anton Bekal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio.
- John Križančič, 13111 Benington Ave., West Park, Ohio.
- Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.
- John Rimac, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
- Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
- John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.
- Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite ponje na:
KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

J. S. Machar: RIM

Poslovenil V. M. Zalar.
Odmerjeno sem pojasnjeval svoji spremljevalki vse, kar sem videl. Sama ni vprašala ničesar, prav nič nisem vedel, kaj ji posebno ugaja. Zdjaj sem čakal, da, celo nekoliko upal, da pride čas ločitve. Samotar sem, posebno če potujem.

Ugenila je moje razpoloženje. — Kako dolgo ostanete v Benetkah? — je vprašala.
— Zvečer se odpeljem.
— Jaz tudi. V Rim.
Ta beseda "Rim" me je oživila. Predlagal sem ji obisk cerkve sv. Marka. Zdjaj pada tja solnce pošev, pogledava si barvna okna in mozaike. Veselo so ji zažarele oči. Šla sva. Tam je bil blagoslov, okoli oltarja vse polno vijoličastih kanonikov, mnogo več nego vernikov po klofeh. Turisti so hodili z Baedeckerji in ciceroni, cerkovníki so rožljali s ključji in pločevinastimi nabiralniki, starih odrovenelih mozaikov zlato se je motno bleščalo in poslikano steklo v oknih je žarelo v živih barvah.

Sedla sva v klop. Moja spremljevalka je jela govoriti. Da mi je hvaležna za mojo prijaznost. Ne razume ne besedo laški, govori samo nemško, francosko in rusko. Študirala je eno leto na Dunaju, potem v Bernu in ima švicarski doktorat.
Dejal sem, da sem tudi z Dunaja in se predstavil. Segla mi je v roko. Da pozna moje ime z nekega debatnega večera. Vprašala me je, kam me pelje moja pot. Priznal sem ji: V Rim.

Potem je molčala. Premišljevala je pač. Za trenutek je rekla: Sv. Marko me spominja naših ruskih cerkva.
— Vi ste Rusinja? —
— Iz Moskve. Ali greva? — je dodala.
Šla sva. Peljala sva se na otok Lido. Na parniku je bilo mnogo ljudi.
— Ali me vzamete seboj v Rim? — mi je zasepetala po rusko v uho.
— Da.

In spet tiho. Samo hvaležno me je pogledala, toda pogled je bil le trenuten, in strogi umerjeni izraz se je povrnil na njeno lice. — Parnikov vijak se je šumno sukaj, govor in smeh se je razlegal okoli naju in širok resast zlat pas solčne luči je ležal na morju. Parniki so stali tiho in puhali črn dim, gondole so se prepeljavale okoli in kimalo v taktu s svojimi ključi, pod njih črnimi baldahini so se stikali zaljubljeni pari — teh zaljubljenih parov je v Benetkah da je groza, v taki umirajoči okolici je ljubezen menda posebno prijetna stvar ...

Izstopila sva in šla po senčnem drevoredu ob konjski železnici h kopališču. Moj bernski doktor je začel govoriti: — Imenujem se Sofija Petrovna, lastno ime je postranska stvar. Imam važne vzroke, da sem ušla iz Ruskega. Tudi moj potni list se ne glasi na moje ime in vi mi, prosim, recite le: Fraulein Anna, kajneda? —
— Da.
— Veste, kaj je v zahodni Evropi silno neprijetno? Da ženska ne more potovati sama, če ni že ravno priletla matrona. Prej odšene muhe nego te valjive fantaline. V vlakcu, v gostilnici, da, celo ji natakarji v hotelu ... In kaj jim kolikor hoče, da v tvoji gramatiki ni maskulinov, temveč samo femini in nevtiri — vse zaman. In kako to utruja! Vse moški spol je čudovito malenkosten, čim dalj ga človek spoznava, tem manj ga cenji. Faktor prihodnosti je edino ženska.

— Hvala lepa v imenu tega moškega spola, Sofija Petrovna. —
(Dajele prihodnje)

— Nič. Obljubili ste. Fraulein Anna. Privadite se, prosim. Sicer so pa izjeme, ki potrjujejo pravilo.
— Hvala lepa to pot v svojem imenu torej, Fraulein Anna. —
— Ah, pustiva te duhovitosti! Ali zasledujete našo revolucijo? —
— Da, toda ne razumem je. Umevam Rusko le s čustvene strani in verujete mi, bole me uspehi in neuspehi te vaše čudne revolucije. —
— Ne morete nas razumeti in nihče nas ne razume. Rusija je zelo obsesna, zato zaplami lahko samo mestoma, nikdar pa ne vas in nasenkrat. In koliko komponent deluje pri tem! Koliko elementov! Kaj bi govorila! Če napravim revolucijo Pariz, gre za njim cela Francija, pri nas ni tako, ne more biti ... Sicer pa: pri nas imajo pomen samo atentati. Posrečeni atentati. Z udarci in z grozovitostmi so nas držali, z udarci in z grozovitostmi jih pripravimo k popustljivosti. Več nočemo. Le da popusta — — —

Šla sva v vrtno restavracijo in naročila kavo. Benetke so ležale pred najinimi očmi, in Sofija Petrovna, vsa razvnetna in zardela, je pošiljala nemirne poglede po zalivu, videla pa je čisto nekaj drugega: — Odstraniti carja, nima pomena. Vašaj za zdaj ne. Če bo pozneje treba, se že napravi. Da bi bil oni, ki za njim pride, mehkejši. Nesreča je, da je ta hesenska muha (hesenska muha — toliko kakor španška muha, prilimek za carinjo) vendar dobila fanta. Ta-le otrok komplicira situacijo.

— Ehi! — Sofija Petrovna je zamahnila z roko in obraz se ji je zamračil.
— Japuški so nam pomagali, hvalabogu — je nadaljevala — In Rusiji na srečo spet nima vsa vaša zahodna Evropa niti enega državnika; ali si morete misliti, kaj bi bil storil Bismarck? Pa kaj! Ali ste bili na Ruskem? —
— Bil. V Odesi, na Krimu. —
— Odesa — Sofija Petrovna je zadržala — lepo mesto, kajne! Nedavno sem bila tam. Kaulbarsova hčerka je bila moja součenka, hotela sem jo obiskati, pa se mi ni posrečilo — kje boste stanovali v Rimu?
— Via Alibert. Hotel Alibert Bavaria. Stanovanje in penzija samo osem lir na dan. To je pod Monte Pincio, blizu Corsa — — —
— Ali bi vam bilo v nadlego, ko bi bila tudi jaz tam? Prosim vas, pomagajte mi! (Sklenila je roko.) Popeljem se z vami, recite, da sem z Dunaja in vaša znanca. Ne bom vam na poti, nobenih zahtev nimam, ničesar nočem, samo brespomembna senca vam bom. Vaak večer napraviva račun kakor dva matematika — kajneda? Prosim vas! — Podala sva si roke.

In v tem trenutku sem se spomnil: Nedavno tega je polakasil nekdo v Odesi posebno vrsto atentata. V palači poveljujočega generala Kaulbarsa je prišla gospodična, ki je rekla portirju, da je součenka generalove hčerke in da jo gre obiskat. Portir jo je spremlil k stopnicam, dekle je šlo po njih, kar ji pade iz roke ridicule — in počila je bomba. Ne vem, ali je prišla pri tem ona nihilistka ob življenje, ali se ji je posrečilo uiti, ne vem — toda na misel mi je prišel ta dogodek. Gledal sem pri tem Sofijo Petrovno, ki je naenkrat obrnila oči k meni in kakor bi ugenila moje misli, jih je spet brž povsela.

— Medtem je zahajalo solnce. Morje je zažarelo, zrak je bil poln zlatega prahu. Vrnila sva se z otoka. Sofija Petrovna ni izpregovorila ne besede več. V hotelu Bauer je plačala svoj račun, dala si je odnesti kovček s gogdoli, stopila sva vanjo in se peljala po Canal Grande na kolodvor.

(Dajele prihodnje)

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in sňode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNJSKO DELO PRVE VESTE

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:
S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTREMA POJASNILA